

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Lovforslaget har til formål at sikre lønmodtagerne en bedre beskyttelse af deres foreningsfrihed i forbindelse med ansættelse og afskedigelse. Forslaget har således til formål at forbyde, at en arbejdsgiver i en ansættelsessituation stiller krav om, at en ansøger til en ledig stilling er medlem eller ikke er medlem af en forening eller en bestemt forening som forudsætning for ansættelsen. Lovforslaget skal endvidere sikre lønmodtagere en bedre beskyttelse mod afskedigelse på grund af foreningsforhold i tilfælde af, at en lønmodtager ikke er medlem af en forening eller en bestemt forening.

Forslaget har endelig til formål at ændre retstilstanden vedrørende de såkaldte eksklusivbestemmelser, som findes i en række kollektive overenskomster på det private arbejdsmarked. Forslaget skal sikre, at der ikke fremover gyldigt kan indgås aftaler, som forpligter en arbejdsgiver til udelukkende eller fortrinsvis at beskæftige lønmodtagere, der er medlemmer af en forening eller en bestemt forening. På samme måde skal det sikres, at der ikke fremover gyldigt kan indgås aftaler, som forpligter en lønmodtager til udelukkende eller fortrinsvis at have beskæftigelse hos en arbejdsgiver, som er medlem af en forening eller en bestemt forening. Eksklusivbestemmelser i eksisterende overenskomster vil være gældende, indtil overenskomsterne vil kunne opsiges til ophør. Indtil dette tidspunkt kan en arbejdsgiver, der er omfattet af en eksklusivbestemmelse, derfor handle i overensstemmelse med en sådan bestemmelse. Efter dette tidspunkt vil eksklusivbestemmelser være ugyldige.

Forslaget fremsættes på baggrund af regeringsgrundlaget som en del af regeringens frihedspakke på arbejdsmarkedet. Forslaget er samtidig en opfølgning på folketingsbeslutningen af 14. maj 2002 (B 47 fra folketingsåret 2001-02, 2. samling), ifølge hvilken regeringen inden 1. januar 2003 skal fremsætte lovforslag om sikring af organisationsfriheden.

Beskæftigelsesministeren nedsatte i januar 2002 udvalget om eksklusivbestemmelser. Udvalget havde

til opgave at undersøge omfanget og betydningen af sådanne bestemmelser og forhold, som fordrer medlemskab af bestemte foreninger som forudsætning for at kunne udøve et erhverv, samt at belyse forholdet til Danmarks internationale forpligtelser. Udvalget havde endvidere til opgave at komme med anbefalinger og forslag til initiativer, som i højere grad kunne sikre den negative foreningsfrihed.

Udvalget afgav betænkning i juni 2002 (betænkning nr. 1419). Udvalget har samlet vurderet, at det på nuværende tidspunkt ud fra en juridisk vurdering ikke er nødvendigt at ændre retstilstanden på baggrund af Danmarks internationale forpligtelser.

Udvalget har i overensstemmelse med kommissoriet vurderet behovet for at opretholde eksklusivbestemmelserne på arbejdsmarkedet og konsekvenserne af at ændre retstilstanden. Udvalget har foreslået ændringer i retstilstanden vedrørende de aftalebaserede eksklusivbestemmelser mellem lønmodtagerorganisationer og arbejdsgivere. Udvalget har bl.a. peget på, at den generelle samfundsudvikling og udviklingen på arbejdsmarkedet ikke i samme grad som tidligere kan begrunde behovet for eksklusivbestemmelser, idet der i dag er etableret stærke og repræsentative faglige organisationer på det danske arbejdsmarked. Udvalget har endvidere henvist til, at de fordele, der er forbundet med et foreningsmedlemskab, i sig selv bør være tilstrækkelig grund til at være medlem af en fagforening. Udvalget vurderer, at eftersom eksklusivbestemmelser kun vedrører en begrænset del af arbejdsmarkedet, vil en ændring af retstilstanden alene have marginal betydning for organisationsprocenten. Udvalget har endelig peget på, at eksklusivbestemmelser kan have begrænsende effekt på udbudet af arbejdskraft, at aftalefriheden på arbejdsmarkedet ikke er et stationært begreb, og at der på flere områder er fastsat grænser for, hvad arbejdsmarkedets parter lovligt kan aftale.

Ud over de aftalebaserede eksklusivbestemmelser mellem lønmodtagerorganisationer og arbejdsgivere har udvalget om eksklusivbestemmelser peget på en-